

Toivon näkökulma

2020-luvun ihmisen kokemus maailmasta, kirkko ja toivon asenne

Maakunnalliset verkostopäivät Oulussa

Artturi Kivineva, johtava sairaalapappi, henkisen ensiavun päällikkö

Muokannut Syvemmälle johtamiseen- kurssia varten Juha Rauhala

Toivo?

- *”Toivo on moniulotteinen, dynaaminen elämänvoima, jota luonnehtii vakuuttuneisuus – vaikkakin epävarma – tulevasta hyvästä, joka voidaan realistisesti saavuttaa ja joka on henkilökohtaisesti merkityksellinen.”* (Karin Dufault ja Benita Martocchio)

Sisäinen toivo?

- **Sisäinen toivo** syntyy ja vahvistuu vuorovaikutuksessa:
 - juuret ovat varhaisessa vuorovaikutuksessa, vauvan kahden peruskokemuksen vaihtelussa: nälän ja turvattomuuden ja toisaalta ruokkimisen ja hoivan kokemuksen yhdistymisessä
 - **kaikki hyvät vuorovaikutuskokemukset vahvistavat tätä varhaisessa vuorovaikutuksessa syntynyttä sisäisen toivon kokemusta** => sen varassa uskallamme ja voimme ottaa vastaan vaikeudet, kohdata jopa kuoleman
 - onnistuneissa sielunhoitotilanteissa ja muissa auttamistilanteissa ”operoidaan” sisäisen toivon tasolla, vahvistetaan sitä

Toivo, tarinat ja toimijuus

- Ihmiselle on ominaista jäsentää tapahtumia tarinoiksi, (*muisti toimii toisin, katkelmallinen, ei narratiivinen*)
- Ihminen rakentaa jatkuvasti mielessään oman elämänsä tarinaa (tarinoiden kudelman)
- **Oma tarina pyrkii tekemään *menneisyyden* ymmärrettäväksi, *nykyhetken* merkitykselliseksi ja *tulevaisuuden* ennakoitavaksi**
- Sairaus- tai muutostarinan tyypit:
 - *Kaaostarina*: ei tarinaa, ei tulevaisuutta, ei toivoa
 - *Ennalleen palaamisen tarina*: konkreettinen toivo ennalleen tulemisesta
 - *Etsinnän tarina*: yleistynyt, transsendentti toivo; avoimuus muutokselle, uudet arvon lähteet, yhteyden kokemus
 - (*autamme toivon pariin, kuuntelemalla, sisäisen toivon vahvistumiseen*)

Millainen on maailma, todellisuus?

- VUCA = **V**olatility, **U**ncertainty, **C**omplexity ja **A**mbiguity (1980-luku, sotakorkeakoulu)
- Maailma VUCA:n silmin:
 - muutokset nopeita ja voimakkaita, tilanteet vaihtuvat yllättäen
 - tulevaisuuden ennustaminen on vaikeaa tiedon puutteen tai tilanteen uutuuden vuoksi
 - asiat kytkeytyvät toisiinsa monimutkaisilla tavoilla ja muuttujia on paljon
 - tilanteet ovat siis epäselviä, niiltä puuttuu selkeä merkitys: miten tehdä oikeita päätöksiä, kun informaatiota voidaan tulkita usealla tavalla?

BANI- viitekehys: miltä maailma *tuntuu* 2020- luvulla?

Jamais Cascio
ekonomi, futurologi

2018

Mitä BANI tarkoittaa? (2020-luvulle tultaessa isot systeemit tulevat haavoittuviksi, poliittiset, taloudelliset, teknologiset, sosiaaliset ja ympäristöä koskevat)

- **B – Brittle** (hauras): Järjestelmät voivat näyttää vahvoilta, mutta ne rikkoutuvat nopeasti kriisissä. Esim. organisaatiot, jotka toimivat hyvin arjessa, eivät ehkä kestä yllättävää muutosta, vaan osoittautuvat hauraiksi.
- **A – Anxious** (ahdistunut): Jatkuva epävarmuus synnyttää levottomuutta ja huolta. Ihmiset kokevat, ettei mikään ole täysin hallinnassa.
- **N – Nonlinear** (epäjatkuvuus): Syy-seuraussuhteet eivät ole selkeitä: pienet tapahtumat voivat johtaa suuriin seurauksiin. Ennustaminen on vaikeaa.
- **I – Incomprehensible** (käsittämätön-*vaikeasti ymmärrettävä*): Maailma tuntuu monimutkaiselta ja vaikealta ymmärtää, vaikka tietoa on paljon. Ihmiset kokevat hämmennystä ja merkityksen puutetta. Ääriajattelu, polarisaatio voimistuu.

Onko BANI tunneteorია? (*Miltä tuntuu elää tällaisten muutosten keskellä?*)

- Osittain, koska se ei ole pelkkä strateginen analyysimalli vaan kuvaa *kokemuksellista todellisuutta*:
 - se sanoittaa ihmisten psykologista ja hengellistä kokemusta epävarmuudesta
 - se auttaa ymmärtämään, miksi ihmiset kaipaavat turvaa, merkitystä ja yhteyttä
 - **se siirtää huomion rakenteista ihmisen kokemukseen**
- Kun siis VUCA kuvaa maailmaa järjestelmien näkökulmasta, BANI kuvaa maailmaa *ihmisen kokemuksen näkökulmasta*

Hauraus-ahdistunut-epälineaarisuus-käsittämättömyys

- * Järjestelmät näyttävät vahvoilta mutta voivat romahtaa nopeasti
- * Turvallisuuden tunne on heikentynyt

- * Jatkuva epävarmuus lisää kuormitusta
- * Pelko ja huoli ovat arkipäiväistyneet

- * Syy-seuraussuhteet eivät ole selkeitä
- * Pienet asiat voivat johtaa suuriin muutoksiin

- * Maailma tuntuu monimutkaiselta
- * Kaikkea ei voi selittää tai hallita
- * Ääriajattelu voimistuu

BANI kirkon olemuksen ja toiminnan näkökulmasta?

- BANI-viitekehys kuvaa maailmaa, jossa suurin haaste ei ole vain epävarmuus, vaan myös ihmisen kokemus hauraudesta, ahdistuksesta, epäselvyydestä ja käsittämättömyydestä
- Siksi se kutsuu meitä **vastaamaan ihmisen tarpeisiin** ennen kaikkea **inhimillisesti**, ei vain organisatorisesti
- Jos Cascion ajatukset ovat relevantteja, miten ja millaista toivoa kirkon sanoma ja seurakuntien toiminta voisi tuoda 2020-luvun ihmiselle?

"Brittle"

Maailma tuntuu
hauraalta... **MIKÄ
ON PYSYVÄÄ?**

Kirkon näkökulma:

- Ihminen kaipaa pysyvyyttä ja luotettavuutta?

**Miten kohtaamme ja tarjoamme?
Millaisia mahdollisuuksia?
Millaisia esteitä?**

Maailma tuntuu
ahdistavalta...
KUKA VÄLITTÄÄ?

Kirkon näkökulma:

- tarve rauhoittumiselle, toivolle ja myötätunnolle?

Maailma tuntuu
hajanaiselta...
**MISTÄ SAAN
KIINNI?**

Kirkon näkökulma:

- merkityksen etsiminen ja elämän jäsentäminen?

Maailma tuntuu
hallitsemattomalta...
MIKÄ ON OLENNaista?

Kirkon näkökulma:

- tilaa kysymyksille, mysteerille ja hengellisyydelle?

Toivoon tarvitaan toista

- BANIn anti kirkon työntekijälle: optimismi, toivo ja toiminta
- Paradoksi: toivo on mitä yksityisin asenne (*kokemus*), mutta sen syntyyn ja vahvistumiseen tarvitaan **toinen ihminen**
- **On jopa sanoitettu: sisäinen toivo on hyvästä yhteydestä syntyvä ”kolmas”**
- Vahvistuva sisäinen toivo => heräävät erityisen toivon kohteet => toiminta ja sen laajemmat vaikutukset
- *Toivoa ei voi kaataa ulkoapäin vaan kestävä, aito toivo syntyy sisimmässämme ja usein sen syntyyn liittyy epätoivon läsnäolo*
- *Toivo ei kaihda epätoivon seuraa, Martti Lindqvist*
- *Miten voimme olla herättelemässä ja vahvistamassa sisäistä toivoa, joka voi parhaimmassa tapauksessa muuttua laajemmaksi, yhteiseksi toivoksi ja toivon aiheeksi?*

Hauraus-ahdistunut-epälineaarisuus-käsittämättömyys

Maailma tuntuu
hauraalta... **MIKÄ
ON PYSYVÄÄ?**

Tarvitaan **RESILIENSSIÄ:**

- Varmista perusta
- Vahvista sisäistä sitkeyttä
- Varaudu muutoksiin

Maailma tuntuu
hajanaiselta...
**MISTÄ SAAN
KIINNI?**

Tarvitaan **SOVELTAMISTA:**

- Vakauta itsesi ja toinen, katso moneen suuntaan
- Huolehdi avoimuudesta, huolehdi palautumisesta!
- Vaali avointa mieltä mahdollisuuksien näkemiseksi

Maailma tuntuu
ahdistavalta...
KUKA VÄLITTÄÄ?

Tarvitaan **EMPATIAA:**

- Rauhoitu, rauhoita, vakauta
- Ole läsnä, kehollinen empatia
- Kiinnostu ja kunnioita

Maailma tuntuu
hallitsemattomalta...
**MIKÄ ON
OLENNAISTA?**

Tarvitaan **INTUITIOTA ja PÄÄTTÄVÄISYYTTÄ:**

- Lisää läpinäkyvyyttä => olennainen näkyy!
- Valitse ja päätä rohkeasti, tee valintoja!
- Huomaa, mitä jo hallitset

Kiitos!

Ryhmäkeskustelu:

- Mitä huomioita omasta ympäristöstänne teette?
- Mitä ajatuksia Jamais Cascion BANI-viitekehys herätti? Onnistuuko se nykyihmisen kokemuksen sanoituksessa?
- Millaisia mahdollisuuksia, keinoja tai menetelmiä toivon vahvistamiseen sinulla kirkon työntekijänä on?